

De gewijzigde Wgr

Goudse zoektocht naar efficiënt en democratisch samenwerken

mr. drs. Hugo Doornhof

“De Wgr is zo complex en knellend dat die aan een effectieve samenwerking in de weg staat”

(...)

“Overheden grijpen noodgedwongen naar andere, vaak privaatrechtelijke, vormen van samenwerking”

<https://vng.nl/sites/default/files/2021-03/koepelagenda-krachtig-groen-herstel-van-nederland.pdf>

***Samenwerking via Wgr biedt waarborgen voor
democratische controle door de raad en hoeft niet
complex en knellend te zijn***

Veel vrijheid in vorm van samenwerking **akd** benelux lawyers

1. GOL	• Apart samenwerkingsverband met rechtspersoonlijkheid • Geleed bestuur (Algemeen en Dagelijks bestuur) • <i>Zwaarste en populairste variant</i>
2. Gemeenschappelijk orgaan	• Apart samenwerkingsverband zonder rechtspersoonlijkheid • Enkelvoudig bestuur (alleen DB) • <i>Lichtere vorm van samenwerking (één beleidsterrein)</i>
3. Bedrijfsvoeringsorganisatie	• Apart samenwerkingsverband met rechtspersoonlijkheid • Enkelvoudig bestuur (alleen DB) • <i>Voor uitvoering of bedrijfsvoering</i>
4. Centrumregeling	• Geen aparte organisatie • Geen rechtspersoonlijkheid • <i>Eén gemeente wordt centrumgemeente. Afspraken in overeenkomst</i>
5. Regeling zonder meer	• Geen aparte organisatie • Geen rechtspersoonlijkheid • <i>Overeenkomst op basis van de Wgr</i>

Veel vrijheid in *vormgeving* samenwerking **akd** benelux lawyers

- Het is aan de deelnemers om de exacte **inrichting, taken, bevoegdheden en samenstelling** van het samenwerkingsverband te bepalen
- Keuze onder meer voor de **vormgeving** van verantwoordings- en inlichtingenplichten
 - Van het bestuur naar de deelnemers
 - Van de deelnemers naar de raden
- Wgr biedt goede *kansen* voor een slagvaardig en efficient regiobestuur

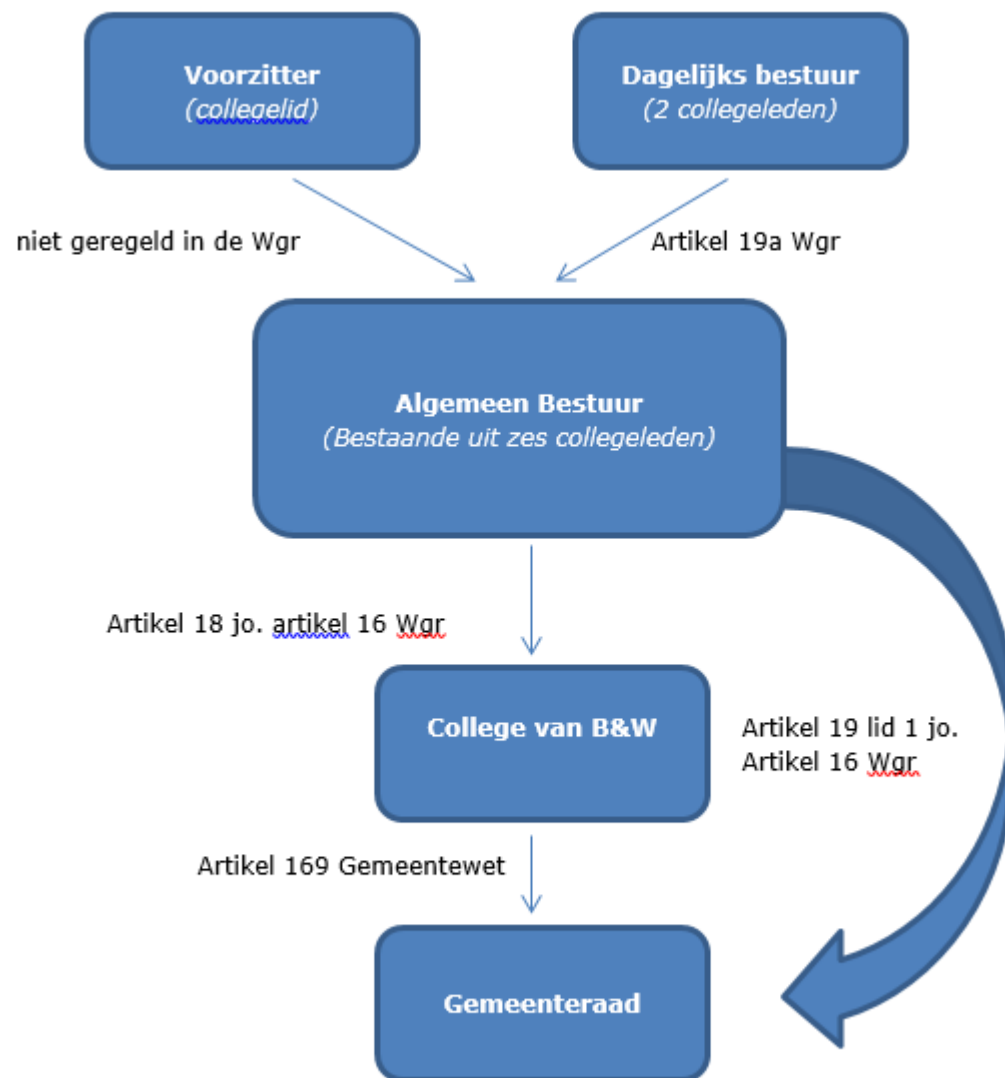
Kansen voor efficiënte samenwerking

- **Samenstelling bestuur**
 - Artikel 12-15 Wgr
 - Slagvaardig bestuur is mogelijk: DB bestaande uit 3 leden met AB van 6 leden
- **Vereiste meerderheden bij wijziging GR**
 - Wet biedt mogelijkheid tot afspraken over stemverhoudingen
 - Unanimiteit is geen vereiste
- **Bevoegdheden**
 - Voorzie in ruimhartige delegatie van bevoegdheden aan dagelijks bestuur
 - Grens: artikel 33a Wgr / aard van de bevoegdheid
- **Beëindigingsregeling!!**
 - Denk na over passende afscheidsregeling
 - Gevolgen voor vermogen, personeel, contracten, huisvesting en investeringen

Verlengd lokaal bestuur anno 30 juni 2022

- geen zelfstandige bestuurslaag; politieke controle vindt plaats *via* de betrokken deelnemers;
- raad beschikt over informatierechten en kan college ter verantwoording roepen;
- raad kan het bestuur van de GR bijsturen via:
 - gebruikmaken van passieve informatieplicht;
 - indienen van zienswijzen op de ontwerpbegroting;
 - indienen van moties;
 - Rekenkamer verzoeken om onderzoek;
 - instellen van een onderzoekscommissie, of;
 - eigen wethouder ter verantwoording roepen
 - wethouder ontslaan. Een ontslagen wethouder kan de gemeente niet langer vertegenwoordigen in een GR

Verbeelding van een collegeregeling inclusief onderlinge verantwoordingsrelaties

Pijlen: onderlinge verantwoordingsrelaties

Jaargang 2022

128

Besluit van 21 maart 2022, houdende vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet van 15 december 2021 tot wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen en enige andere wetten in verband met het versterken van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden,
Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties van 16 maart 2022, nr. 2022-0000063552;

Gelet op artikel VII van de Wet van 15 december 2021 tot wijziging van
de Wet gemeenschappelijke regelingen en enige andere wetten in
verband met het versterken van de democratische legitimatie van
gemeenschappelijke regelingen (Stb. 2022, 18);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Enig artikel

De Wet van 15 december 2021 tot wijziging van de Wet gemeenschap-
pelijke regelingen en enige andere wetten in verband met het versterken
van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen
(Stb. 2022, 18) treedt in werking met ingang van 1 juli 2022.

Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is belast
met de uitvoering van dit besluit dat met de daarbij behorende nota van
toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 21 maart 2022

Willem-Alexander

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.G.J. Bruins Slot

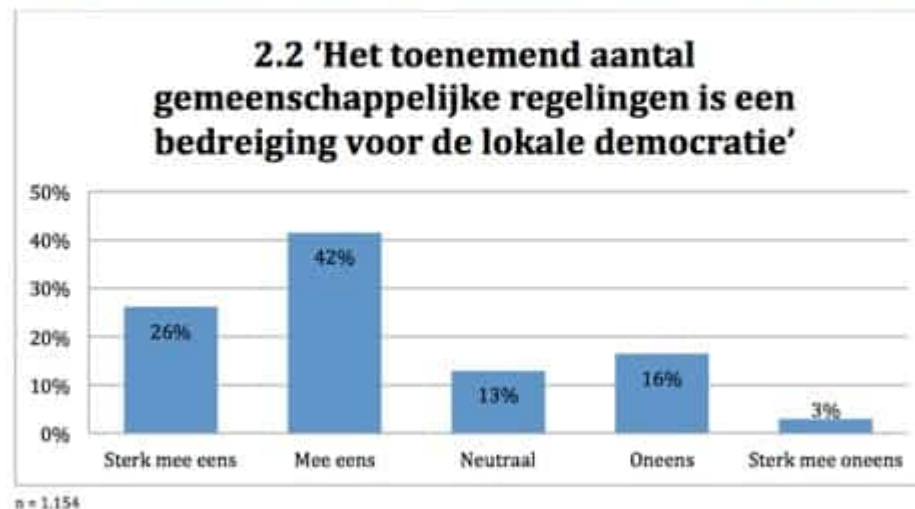
Uitgegeven de *dertigste* maart 2022

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius

Hoofdpunten wijziging Wgr (1)

Doel

- Betere positie voor de raden, via:
 - Versterking van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen
 - Versterking van de kaderstellende en controlerende rol van de raadsleden
- Uitgangspunt van **verlengd lokaal bestuur** blijft gehandhaafd;
- **Dualistische verhouding tussen raad en college** blijft gehandhaafd; informatiepositie wordt alleen versterkt

Resultaat enquête raadslid.nu onder raadsleden in Nederland.

Hoofdpunten wijziging Wgr (2)

Introductie van nieuwe en verbetering van bestaande instrumenten in de Wgr

- Het versterken van de positie van [raden](#) bij de besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen:
 - *via de introductie van een zienswijzeprocedure, een actieve informatieplicht van het bestuur naar de raden en de mogelijkheid voor raden om een adviescommissie in te stellen*
- Het creëren van aanvullende controle-instrumenten voor de [raden](#):
 - *via de introductie van een gemeenschappelijk enquêterecht en een verduidelijking van de onderzoeksbevoegdheden van de lokale rekenkamer*
- Het verbeteren van de positie van [raden](#) over het functioneren van de gemeenschappelijke regeling:
 - *via het aanscherpen van de uittredingsregelingen, het aanpassen van de begrotingscyclus en het opnemen van de mogelijkheid van evaluatie van de regeling*

Samen scherper aan de wind

*Een helder perspectief op
regionale samenwerking jeugd
en Wmo in Midden-Holland
2021 – 2024*

Wijzigingen Wgr nader belicht (1)

Artikel 1 – verplichte zienswijzeprocedure bij treffen van collegeregeling

- Het ontwerpbesluit tot het treffen, wijzigen, toe- en uittreden uit een GR moet aan de raad worden gezonden. De raad kan binnen 8 weken een zienswijze naar voren brengen.
- Géén verplichting tot reactie voor colleges!
- De bevoegdheid van de raden om hun toestemming tot het treffen van de regeling te onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang blijft apart – als stok achter de deur – bestaan (artikel 1, tweede lid, van de Wgr).

Artikel 10 – facultatieve zienswijzeprocedure omtrent besluiten

- In de GR moet worden opgenomen of en zo ja, bij welke besluiten een voorafgaande zienswijze van de raden wordt gevraagd
- Een gemotiveerde schriftelijke reactie van het DB is noodzakelijk richting AB én raden

Wijzigingen Wgr nader belicht (3)

Artikel 10 – participatie van ingezetenen en belanghebbenden

- Ingezetenen en belanghebbenden kunnen participeren over de totstandkoming en uitvoering van beleid
- De mogelijkheid tot participatie moet in de GR worden opengesteld

Artikel 24 – instelling gemeenschappelijke adviescommissies

- Gemeentelijke adviescommissie is een *vooruitgeschoven post* van de raden
- Raden blijven echter zelf beslissingsbevoegd over in te dienen zienswijzen
- Taken: de adviescommissie voorziet het AB van advies, bereidt de besluitvorming van de raden over de regeling voor of voorziet de raden van advies

Instelling:

- AB stelt alleen een gemeenschappelijke adviescommissie in na *gezamenlijk* voorstel van de raden
→ *alle* raden dienen dus in te stemmen!
- AB regelt de bevoegdheden, taken en werkwijze na voorafgaande wensen en bedenkingen van raden

decentraal
bestuur.nl

Wijzigingen Wgr nader belicht (5)

Artikel 17 – actieve informatieplicht

- Naast de al bestaande passieve informatieplicht (het verstrekken van *gevraagde* inlichtingen), wordt een actieve informatieplicht geïntroduceerd
- De actieve informatieplicht richt zich niet alleen op informatie over te nemen besluiten, maar betreft alles dat de raden behoren te weten om hun taak goed te kunnen vervullen
- Vergelijkbaar met de regeling in artikel 169 Gemeentewet
- De GR moet bepalen op welke wijze de informatie wordt aangeleverd

Let op: het wetsvoorstel kent *géén* verantwoordingsplicht van het bestuur van de GR aan de raden. De formele besluitvormings- en verantwoordingsrelaties worden namelijk niet gewijzigd.

Wijzigingen Wgr nader belicht (6)

Artikel 155g Gemeentewet en 151g Provinciewet - instelling gemeenschappelijke onderzoekscommissie (enquêterecht)

- het functioneren van de GR als geheel kan worden onderzocht door een gezamenlijk door de deelnemende raden in te stellen gemeenschappelijke onderzoekscommissie.
- Vergelijkbaar met het enquêterecht in artikel 155a van de Gemeentewet
- Alle raden moeten instemmen met en deelnemen aan de enquête
- Unanimiteit is een harde voorwaarde voor het instellen van onderzoek
 - Binnen een raad is unanimiteit overigens niet vereist: een meerderheidsbesluit van een raad is voldoende
- Deze wijziging geldt niet voor waterschappen. Zij kennen namelijk geen enquêterecht

Wijzigingen Wgr nader belicht (7)

Artikel 11a – Evaluatiebepaling

- Summiere regeling: “*Een regeling houdt bepalingen in omtrent de evaluatie van de regeling.*”
- Evaluatie is een keuze van de GR:
 - GR kan zelf bepalen waar de evaluatie op ziet;
 - GR kan er ook voor kiezen om niet te evalueren

Artikel 9 – aanscherping uittredingsregeling

- Huidige wettekst:

De gemeenschappelijke regeling zelf moet regels inhouden over de opheffing en de gevolgen van uittreding

- Nieuwe wettekst:

De regeling houdt bepalingen in omtrent (...) de voorwaarden waaronder kan worden uitgetreden en de gevolgen van uittreding, waaronder bepalingen omtrent de gevolgen voor het vermogen van de rechtspersoon (...) en de deelnemende gemeenten, met i nachtneming van artikel 1.

- Aanscherping geldt voor GR's die voor onbepaalde én bepaalde tijd zijn getroffen

Wijzigingen Wgr nader belicht (8)

Artikel 34, 34b en 35 - Wijziging begrotingscyclus

- Aansluiten bij gemeentelijke begrotingscyclus
- Doel: meer afgewogen oordeel raadsleden over de begroting van een GR *“Bijdragen aan een gemeenschappelijke regeling zijn verplichte uitgaven voor een gemeente die moeten worden verwerkt in de begroting van de gemeente zelf”*
- Aanpassing termijnen voor de indiening van de kadernota, ontwerpbegroting en begroting:
 - Kadernota: moet voor 30 april naar de gemeenteraden worden gestuurd in plaats van 15 april;
 - Ontwerpbegroting: moet uiterlijk 12 weken voor 15 september voor een zienswijze aan gemeenteraden aangeboden worden, in plaats van 8 weken.
 - Begroting: moet uiterlijk 15 september naar gedeputeerde staten worden gestuurd in plaats van 1 augustus;

- Verplichting om de GR binnen twee jaar na inwerkingtreding van de wet in lijn te brengen met de nieuwe Wgr
- **Aanpassing van de GR** is met name (maar niet uitsluitend) nodig ten aanzien van:
 - Introductie facultatieve zienswijzeprocedure;
 - Introductie participatie door ingezetenen en belanghebbenden
 - Inbedding actieve informatieplicht;
 - Opstellen van een uittredingsregeling;
 - Wijze van evaluatie

Ten slotte: uittreding uit een GR

- **Wetswijziging Wgr** opdat: *“niet langer kan worden volstaan met een eenzijdige vaststelling van de hoogte van de uittreedsom door het AB.”*
 - er moeten vooraf afspraken worden gemaakt over de gevolgen voor het vermogen van de uittredende deelnemer;
 - daarbij moet worden gedacht aan afspraken over het personeel, contracten, inboedel, huisvesting en investeringen.
- Een goede uittredingsregeling in de GR blijft echter noodzakelijk, omdat het wetsvoorstel veel ruimte laat aan de deelnemers om de uittredingsregeling naar eigen wens vorm te geven.

Het doel van een duidelijke afscheidsregeling bij uittreding van een deelnemer dient te zijn dat de uittredende deelnemer vooraf weet waar hij aan toe is en dat discussies omtrent de te volgen aanpak en de uiteindelijk vast te stellen hoogte van de uittreedsom worden voorkomen

